

Fau, V. *Faig* *Faubell*, *Bini*-, V. vol. I, 259.7 *Fauli*, *Faulina*, V. *Fellines* *El Faüller*, V. *Figolla* *Faura*, *Faurina*, V. *Favara*

FAUROGAT o FAZROGAT

Paratge antic de Segarra, que havia de ser poc al Nord de Cervera i Nordoest de Tàrraga.

Una definició en doc. de fi del S. XI situa el «Plano de *Fazrogad*» a l'extrem Sud de l'anomenada «Marca de Berga», conjunt de posicions avançades amb què els Comtes de Cerdanya havien intentat avançar contra els moros, entremig de les terres dels Comtes de Barcelona i d'Urgell (veg. la història explicada a l'art. *Guspi* = *Albospino*): «Brevis de ipsos terminos de ipsa Marcha de *Bergitano* --- usque ad ipso *pugio de Mor*, qui est primus contra *Tarrega*, et inde vadit usque in *plano de Fazrogad*» (*Li. Fe. Ma.*, § 696, II, 210.8).

Després consta com indret que pertanyia, o afrontava, amb les possessions del Mon. de Santes Creus. Hi figura sempre com adjacent al castell de *Mor* o *Es Mor*, que era al Nord o Nordoest de Cervera. 1181: «domos *G. Dez Mor* et in loco q. d. *Fauzrogat*» (*Li. Bl. de Stes. Creus*, § 241, 238.6f.). Més tard apareix en la forma *Faurogat*, ja sense *z*: 1185: «infra term. castrí de *Mor*, in lo. voc. *Faurogad*» (ib., § 279, 276.7); 1188: «in te. castrí de *Moro*, in l. v. *Faurogato*» (ib., § 310, 306.5). En fi, per a la situació és instructiu un altre doc. de 1188, en què *Stes. Creus* dona una peça de terra «in te. castrí de *Mor*, in l. voc. *Faurogad* -- terminatur: a Mer. in regario quod discurrit a *Cervaria* ad *Anglesolam*, ab Occ. in *Albospin*, a Sept. in via q. vadit de *Moro* ad *Anglesolam*» (ib., § 317, 316.3f.).¹

ETIM. No és clara la d'un NL tan interessant i d'antic aspecte. No sembla que pugem pensar en una variant de *Fabregat*, encara que teòricament fóra possible la vocalització de BR de FABRICATU en *u*, però no sols s'hi oposen les variants antigues amb *z*, sinó que no hi ha conegut un NL així per aquella banda, ni gaire enlloc (és cognom del Migjorn i val. sobretot); i fora d'això només el fenomen *Fabregada* (ja *Fabricata* S. XI), que és a la Conca de Tremp.

Les dues mencions més antigues, amb llur *-z-*, donen a entendre que la *u* resultaria de vocalització d'una *z* en fi de síl·laba, com és normal (*dez* DECEM > *deu* PRETIUM > *preci*) això ens condueix a admetre que sigui un compost d'un mot com *Faz* amb un *Rogad*, *-at*, *-ATU*. Dificilment s'explicaria un compost de FACIES 'faç, cara', amb sentit toponímic (rarament, com en el moss. *Fatxes*, infra), i tampoc hi lligaria llavors la qualitat d'aqueixa *z*, sonora, que puix que es vocalitzà en *u* era una *dz*. Ens duria a pensar que venia d'un mot amb una altra vocal? poca base hi hauria per a FĒCEM 'escòria, runa, escombrall'. Pensem, doncs, en *a*) el germ. FED (FEUID): ètimon de la institució feudal: 'el feu d'un tal *Rogatus*'.

Però com que no tenim proves de tal NP o d'un

lloc qualificat de 'pregat' o 'demanat'; suggerim combinar amb mot més remot: FOCE(M) RĪGATI 'la gola o embocadura o congost'² del reguer: recordem els *rigats* de Cerdanya i Conflent, p. ex., el *Rigat* de Llo, que ja consta en doc. de 966 («Inforcatos --- *rigat* d'Àlú --- Bulcaria --- via Cerdana» (i els altres que documenta Alart, per a l'etim. de Palaldà, i la incerta de *Rigardà*). Fonèticament es podrien explicar les formes documentades: *Foz-regat* amb assimilació vocàlica *Fozrogat* > *Fourogat*, alterat en *Faurogat* o *Fazrogat* (o *Fauzrogat*, grafia en compromís). Combinació complicada i hipotètica en diversos sentits, que podem admetre, però no sense reserva.

¹ Udina, en la seva ed. del *Llibre Blanc*, posa a l'encapçalament una forma *Forgat*, però crec que és purament arbitrària, no en trobo confirmació enlloc ni figura en cap dels documents. Altrement ell també s'erra en suposar que el tant repetit *Mor* sigui Mur, ben lluny d'allà; *Mor* reapareix encara en altres textos prop de Tàrraga. Potser hi ha encara un altre doc. del nostre NL en forma molt deturpada en l'Acta de Cons. de l'església de Guissona, a. 1099, entre les possessions que se li atorguen «Vilamur, Fluvià, Belveder, Turrefracta, *Foradini*co, Tapiones, Eubiol, Guarda-si-veniunt ---» (*MarcaH.*, 1210.9). L'acompanyament amb aquests llocs ho suggeriria, i com que hi ha altres fortes errades de còpia en aquest text, caldria admetre alguna correcció violenta (per *Fo(z)rigaco* o *Foza-rico*) —

² Per a *fou*, ll. FĒCEM, veg. *DECat* IV, 155-156.

FAVA

Mas aïllat en el mun. de Cabó (Alt Urgell), situat a la banda esquerra del riu de Cabó, aigua amunt del poble.

DOC. ANT. 839: *Fauano* i *Favà* (Pujol, *Acte C. SdUrg.*, 111); 867: *villa Fevano* (*BABL* VIII, 417); 1023: *villa Favano* (id., 441); 1032: *Favano* (id., 421); 1032: *Fevano* (id., 422); 1043: *uilla Fevano* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 87); 1065: *Faba* (*Cart. Tavernoles*, 82-83); 1068: *Favano* (*BABL* VIII, 438); 1081: *uilla Favau* (id., 529); 1093: *villa Fava* (id., 538); 1094: *Fava* (id., 540); 1100: *villa Favau* (id., 545).

ETIM. Nom de predi romà en -ANUM, derivat del NP ll. FABIUS, amb evolució *Fabiàno* > *Fajbàn* > *Fejbàn* > *Fevà* (i *Favà*).

HOMÒNIMS. Se'n coneixen dos indrets homònims: un lloc dit *Fevà* o *Favà* que degué existir a la Garrotxa, entre Palera, Besalú i Lligordà; el qual s'esmenta en documents del S. XI: *Fevano* 1027, *Fevano* (cal llegir-hi evidentment *Fevano*) 1075 (Monsalvatje, *Not. Hist.* x, 175). I el *coll de Favà* prop de Montferrer al Vallespir (1959; xxiv, 87). Sobre l'evolució fonètica de FABIĀNU > *Fevà/Favà*, veg. *Gavà* (< GAVIĀNU, del NP ll. GAVIUS). Ph. R.

Favana, *Favanella*, *Favona*, V. *Favara*
Favar, V. *Faig*